

**ŽIVOT MÉHO TATÍNKA
BORISE HAJNÉHO (1922 – 1996)**

PODLE ORIGINÁLU PŘEPSALA DCERA MARIE MAYEROVÁ

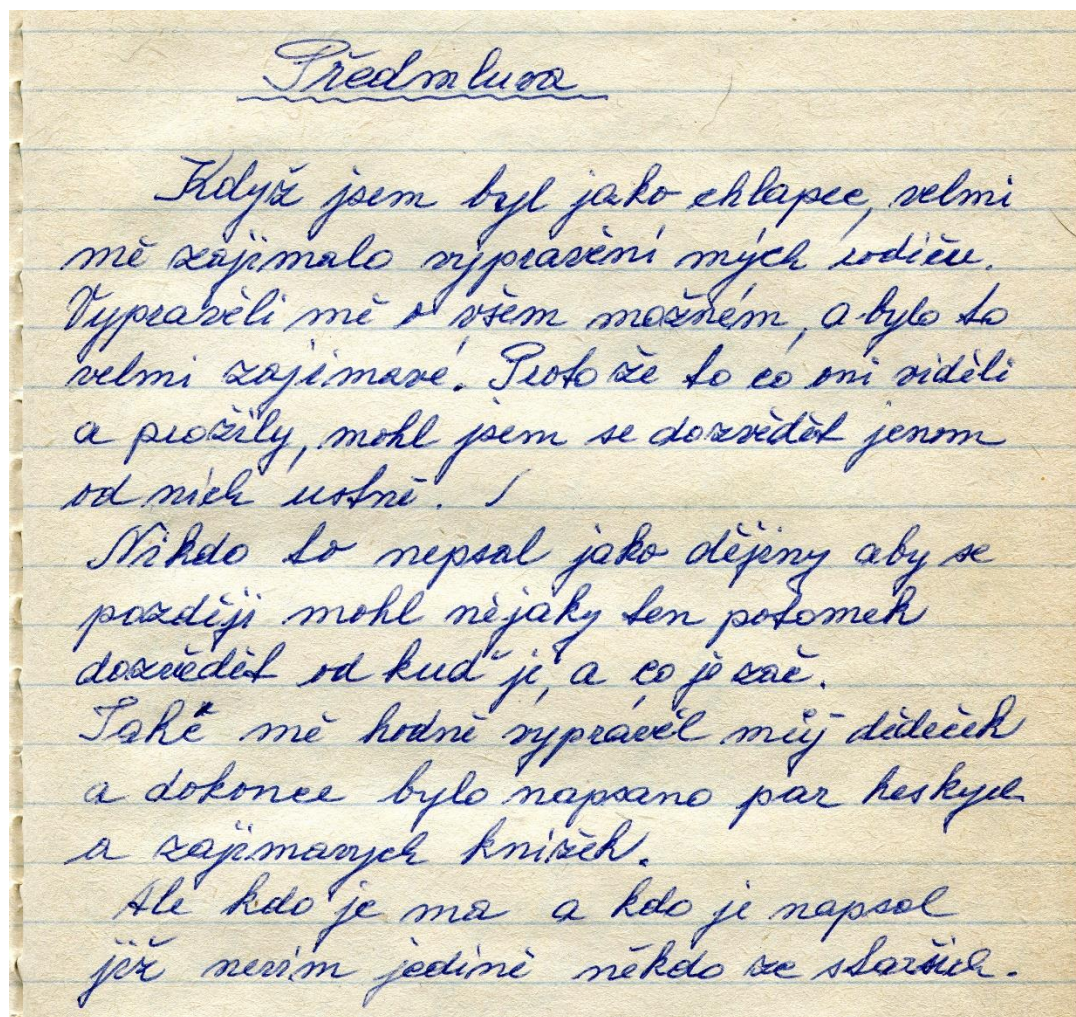
PŘEDMLUVA

Když jsem byl chlapec, velmi mne zajímalo vyprávění mých rodičů. Vyprávěli mi o všem možném a bylo to velmi zajímavé, protože to, co oni viděli a prožili, jsem se mohl dozvědět jenom ústně od nich.

Nikdo to nepsal jako dějiny, aby se později mohl nějaký ten potomek dozvědět odkud je a co je zač.

Také mi hodně vyprávěl můj dědeček, a dokonce bylo napsáno pár hezkých a zajímavých knížek.

Ale kdo je má a kdo je napsal již nevím, jediné někdo ze starších...

Ukázka rukopisu vzpomínek Borise Hajného.

Obsah

1. Kde jsem se narodil	4
2) Jaké to tam bylo (kraj, podnebí)	7
3) Jak jsme žili (náš život a jiných)	9
4) Jak jsme se snášeli (mezi sebou i s druhými)	15
5) Jaký jsme měli vztah k vlasti a jak nás tam hodnotili	17
6) Vyprávění maminky a tatínka	18
7) Vyprávění dědečka v Lucku	22
8) Můj obor a zaměstnání	27
9) Válka polsko-německá	28
10) Příchod Rudé armády 17. 9. 1939	32
11) Příchod německé armády	34
12) Do Německa na práci – rok po smrti dědečka, tak v roce 1943	37
13) Obsazení Königsbergu sovětskou armádou	39
14) Cesta z Königsbergu do ČSR	41
15) Po válce v roce 1945	42

1. Kde jsem se narodil

Narodil jsem se v Polsku na Volyni v obci Máslenka, která se nachází na hlavní silnici Luck - Dubno. Luck byl město krajské, vzdálené 33 km a Dubno okresní 20 km.

Bylo to po první světové válce, na podzim 1922, asi dva roky poté, co nastal již úplný klid.

Lidé začínali nový život. Stavěli nová obydlí a opravovali rozbitá po bojích, která válka zničila. Život to byl velmi těžký. Každý byl odkázán na svou dovednost a píli.

Lidé nedělali, ale dřeli od noci do noci a často i celé noci, protože ve dne pracovali na poli a večer stavěli a opravovali doma.

S jídlem a ošacením to bylo velmi zlé, většinou jen to, co zbylo z války.

Mladí lidé zakládali nové rodiny a pracovali, co jim síly stačily, aby mohli dát to nejnětější svým dětem. I když byla velká bída, měli ze života radost.

Boris Hajný ve věku asi deseti let.

Byli skromní, upřímní a měli se velmi rádi a navzájem si pomáhali.

Děti se rodily a mezi nimi jsem byl já, Boris, a to prostřední mezi Vénou a Vlád'ou.

Tatínek s maminkou se za pomoci svých rodičů zmohli na jednu sekničku, kterou dělali v zimě po nocích. Do tak narychlo udělané seknice, která byla ještě mokrá, vlhká a studená, podlaha žádná, jen holá zem, jsme se nastěhovali.

A tak jsme bydleli v té místnosti, která byla kuchyní, ložnicí, obývánkem a dílnou truhlářskou, protože tatínek byl truhlář.

Maminka se starala o nás tři děti, k tomu měla na starosti krávu, prase a nějakou drůbež.

A protože se měli rádi a jeden druhého miloval z celého srdce, nevadilo jim, že mají toho tak málo, ale byli šťastní a měli radost ze života, a hlavně z nás, ze svých dětí.

Dům Hajných na Máslence, rodný dům Borise Hajného. Asi třicátá léta.

Za pár roků, asi tak 4-6, se zmožili a postavili si barák, a to dosti velký. Měl tvar obdélníku, asi 16x10 m a možná i větší. Zvenku se přišlo do předsíně asi 4x2,5 m, naproti kuchyň s pecí na chléb, která vyčnívala do předsíně. Napravo z kuchyně a předsíně byly dvě seknice a na levou stranu veliká truhlářská dílna, která byla asi 1/3 celého baráku a v ní asi 6 ponků.

Barák byl stavěný z polen a hlíny, okna velká do téčka a krytá pozink plechem. Na pohled to byl barák velký a pěkný. Postupně se postavil chlév s kůlnou na dobytek. Potom chlívky na prasata, pěkný sklep z *pustáků* (tvárnice udělané z tvrdé slámy a bláta), studna na dvoře a nakonec stodola. Přitom se vysazovala zahrada, která byla kolem budov i za stodolou. Takže jsme měli dostatek různého a dobrého ovoce po celý rok.

Později práce truhlářské ubývalo a tatínek, který měl asi 6 dělníků, nakonec dělal sám a později vůbec ne, protože začaly továrny vyrábět strojově levněji. Proto se později zaměřil na hospodaření, a přitom obchodoval a jezdil na výdělky s koňmi.

*Třída české školy České matice školské v Dorohostajích, rok 1929.
Boris Hajný sedící vpravo od cedule, označený modrým kroužkem.*

My jsme dorůstali a já jsem se po ukončení sedmi tříd šel do Lucka k tetičce učit na řezníka a uzenáře.

2. Jaké to tam bylo (kraj, podnebí)

Volyň je země krásná. Je to velká rovina s černou půdou a množstvím listnatých lesů.

Řeky tečou pomalu, jsou hluboké, čisté a bohaté na ryby. Ryby mohl chytat každý bez povolení, kolik chtěl.

Podnebí je, jak má být, správné jaro, léto, podzim i zima.

Když přichází jaro, to je opravdu radost. Slunce hřeje stále více, sníh mizí, vznikají malé i větší potůčky a voda rychle teče do řek.

Přes noc přijde mrazík, tání se zpomalí, takže nevznikají záplavy. Když sníh zmizí, půda začíná vysychat a příroda se probouzí, to je úplná nádhera. Ve dne a v noci je teplo a všechno roste jako z vody a je samý květ. Lidé z toho mají radost a pilně pracují.

Je takové teplo, že děti chodí bosy a začátkem května se koupou.

Ovoce roste a zraje jedno za druhým, začnou rané třešně májovky a už to dozrává až do podzimu jedno ovoce za druhým a velmi chutné, protože je hodně sluníčka.

Když sedlák jede s koňmi orat, nad hlavou mu zpívá skřivánek a vedle poletuje hodně jiných ptáků, obloha je čistá, modrá, bez mráčku a sluníčko pálí čím dál víc.

Půda se obdělává lehce, není v ní jeden kamínek. A když se tam něco najde a zaskřípe to pod pluhem, oráč zastaví a hledá, co to bylo. Dostane se to na pole s hnojem, a proto různé odpady jako cihly, sklo, kámen a podobně končí v připravených jamách. Pole bylo čisté bez plevele, rostlo jen to, co bylo zaseto.

Pršelo vždy pravidelně, až na malé výjimky, nikdy se při dešti neochladilo, bylo zalito jako teplou vodou.

Léto je vždy horké a bez bouřek a navečer, když zapadá slunce, se pozná, jak bude zítra. Po tak pěkném létě bývá vždy pěkná úroda, takže je všeho dost. Také se chodí do lesů na jahody a na houby.

Podzim se pozná, když léto končí, ale je stále ještě teplo, protože se koupou až do konce září. Ale později, když se začne blížit zima a slunce se vzdaluje, začíná

častěji pršet, listí opadává a je chladněji. Je hodně bláta a přes noc jsou stále větší a větší mrazíky, které drží i ve dne.

Přichází zima, začíná foukat čím dál studenější vítr, později se sněhem a nafouká ho tolik, že jsou dvou až třímetrové závěje. Cesty a silnice jsou zaváty a příroda spí. Jezdí se jenom saněmi a zvonečky a rolničky hezky zvoní, a to proto, aby ten, kdo jde pěšky, slyšel, že jedou s koňmi a aby uhnul z cesty.

Mrazy drží dlouho, do konce února i déle, a to přes 30-40 stupňů. Příchodem března, to je jara, se Slunce stále více přibližuje a má čím dál větší účinek. A znovu se opakuje minulý rok. Sníh mizí čím dál víc a 21. března už jsou čápi zase tady. Zahrady se pěstovaly snadno. Z lesa se přivezlo pláň, doma zasadilo, naroubovalo a třetím rokem již byly plody a každým rokem čím dál více. Škůdců tam tolik není, protože silné mrazy je zničí. Stromům mrazy neškodí, protože se pěstují na odolných pláňatech a postřiky se nedělají, jenom na jaře se oberou zbylé listy, kde přezimovala nějaká vajíčka škůdců.

Zelenina roste jako ve skleníku a konve se ani nepoužívají, protože zalévá dešť. Ze tří keřů rajčat je tolik plodů, že se to ani nesní. Prostě všechno roste samo, jenom to zasadit, trochu ošetřit a sklidit bohatou úrodu, ze které je opravdu radost.

Děti mají po celý rok radost, a i když rádia a televize nebyly a do kina bylo daleko, nenudily se. Takových různých her bylo v létě i v zimě, ani se dnes tomu nechce věřit, že mohou dnešní děti tak zlobit a být nespokojené a když nemají míč, tak jiná zábava se ani nenajde.

My jsme měli v létě hry, při kterých se každý vyběhal, až ho to mrzelo, například *schovávaná, pikar, špaček, špaček honka, druhý špaček honka, horodky, lisí kolo, nůž, hra o kaštany, panák, vybíjená, palanta, běhání s kolečkem* a jiné, na které si ani nevzpomenu.

V zimě jsme se střídavě scházeli u kamarádů a hráli si na *čmukanou babu, na žida, prstýnek*, a přitom se dávaly fanty a potom se vykupovaly, při čemž byla největší legrace. Dále jsme hráli *dámu, vlka, šachy* apod.

Pro každou příležitost bylo her dost, tak že se nikdy žádný nenudil a byly to hry pěkné, zdraví prospěšné víc než sezení u televize.

3. Jak jsme žili (naš život a jiných)

Život byl dobrý, veselý a spořádaný. Všichni Češi si žili dobře, protože byli dobrými hospodáři, až na některé, a těch bylo ale malé procento, kteří byli chudší. A to proto, že jejich domy byly větší než u jiných národností, s velkými okny a na pohled pěkné. Byly postaveny dál od cesty a před nimi pěkné zahrádky plné kytek.

Za nimi velký dvůr, vybetonovaná hluboká studna a vše nasvědčovalo, že v ní byla dobrá voda. Například naše studna, když se kopala, tak asi 1 m byla černá půda, potom asi 3 m žlutá hlína, dál několik metrů křída. Potom se přišlo na písek, asi 1,5 m, pak zase křída, až se přišlo po 20 metrech na vodu. Přitom byla největší radost, když po několika dnech kopání a pracného vytahování materiálu z tak velké hloubky, najednou kopáč křikne: „Voda!!“

Dno studny se rychle zarovná, vyčistí, ale to už začíná bláto, protože voda stále prosakuje. Kopáč i nářadí se vytáhnou a do druhého dne je ve studni 2-3 m vody. Vodička byla jako křišťál a studená, jako z lednice.

Studna byla oválná, vybetonovaná až nad povrch 1,2 m a měla střechu s dvěma dvířky na každé straně a plecháč na 3-4 l na nabírání vody z okovu. Okovy byly dva, z dubového dřeva, okované a visely na pozink lanu. To bylo několikrát ovinuté na rumpálu, který měl z každé strany kliku a kolík na zajištění rumpálu.

Voda se vážila docela lehce. Jeden okov klesal dolů a druhý, plný, asi 20 l, stoupal nahoru. Napít se tak chutné a studené vody, když bylo horko, byl opravdu požitek, na to stále vzpomínám.

Dál od baráku naproti stála stodola na obilí. Každý měl stodolu, jak potřeboval velkou pro svou úrodu.

Kraj byl výhradně zemědělský. Velké továrny nebyly žádné, jen větší a menší dílny zámečnické a jiných profesí. Co bylo potřeba pro běžný život, všechno bylo k dostání. Všude bylo plno různých krámů, kde bylo vše ke koupi za peníze. Krámy byly veškerým zbožím nabitě, a když se šlo kolem, obchodníci stáli před dveřmi a zvali kolemjdoucí, aby si zašli něco koupit. Někdy byli tak neodbytní, že i když nechtěl, zajít musel.

Ve městech a menších městečkách kromě toho byly takzvané jarmarky. V každém městě nebo městečku jiný den. Tam se sjížděli z daleka ze všech stran obchodníci a jiní různí lidé, kteří provozovali různé profese. Jako například malé

cirkusy a herny, kde bylo možno peníze nebo něco jiného vyhrát a také prohrát a to spíš.

Bývalý dům Hajných v Máslence – současná podoba.

Jarmark (trh), to bylo něco, tam se lidé doslova scházeli, i když neměli v úmyslu něco koupit nebo prodat. Šel nebo jel, aby něco nebo někoho uviděl, dozvěděl se, jak se pohybují různé ceny. Před městem stáli výběřčí, a kdo jel s vozem, musel zaplatit poplatek.

Na jarmarku bylo vše k dostání a mohlo se všechno prodat. Na ulicích a na náměstí stály stánky jeden vedle druhého a plno různého zboží. Sjížděli se tam malí i velcí obchodníci, až člověk někdy žasnul, kde to nabrali. Vzpomínám si například, že na větším place stála bouda jako cirkus a na hlavním stožáru visel kožich. Když se zašlo dovnitř, tak se mi tomu nyní ani nechce věřit, že to může být pravda. Byly tam velké haldy beraních kůží a kožichy. Na každé haldě byly kožichy jiných vzorů, barev a velikostí. Některé měly krásně vyšívané vzory vepředu, vzadu a na rukávech. Lidé se v tom hrabali, vybírali, a když si vybral, zaplatil a šel. Nebyly drahé, od 20 do 80 zlotých, ale na dřívější poměry to bylo dost peněz.

Stranou města bylo velké prostranství ohrazené a přehrazené na několik ohrad. Zvláště na kozy, koně, prasata, ovce a jiné. Před tím byla brána, a kdo tam

chtěl zavést nějaký dobytek, musel zaplatit poplatek. Za tou ohradou to bylo jako na výstavě a lidmi se to jen hemžilo. No a o zloděje nebyla také nouze, protože někteří tam chodili, co by kde mohli ukrást a příležitostí bylo dost. Na tom jarmarku byl takový rámus, že každý musel mluvit hlasitě, aby ho bylo slyšet. Protože obchodníci křičeli a volali lidi, aby si šli něco koupit, například: „Lidé, kupujte to, zítra nebude!“ A nejvíc rámusu nadělal dobytek, hlavně husy.

Také si vzpomínám, že jednou tam přijel kupec, který skupoval husy. Koupil jich asi dva tisíce. Na druhý den slyšíme, co je to za křik, běžíme na cestu a vidíme, jak ty husy ženou. Celá cesta bílá, kolem lidí s dlouhými klacky a křik, až uši zaléhaly. Husy musely pěšky asi 15-20 km a aby si nenamačkaly šlapky, podkovali je. Rozlili nějakou řídkou smůlu a nahnali na to ty husy, aby se jim chodidla obalila a neotlačila.

Na ten jarmark jsem chodil ze zvědavosti i já a také jsem si zahrál a prohrál.

Boris Hajný na motorce v Lucku, rok 1938.

Příjmy byly hlavně za obilí, kdo měl hodně pole. Pěstovalo se žito, pšenice, ječmen (oves ale málo), jetel na seno, a hlavně na semínko, brambory a jiné kultury, například chmel a podobně, ale méně. Vše se pěstovalo dle poptávky a za co se více platilo, aby byl větší příjem.

Hodně se tržilo peněz za dobytek, to je za hovězí, vepřové, drůbež i za koně. Prodávala se vajíčka a domácí máslo, protože mlékárny tam nebyly.

Stodoly byly stavěné ze dřeva, pobité prkny a kryté slámou, došky. Došky, to byly dvě malé otýpky ze žitné slámy, pevně svázané, a ještě přetočené a u toho povříšlo, se kterým se to připevnilo na střechu. Každá stodola byla prostorná, vysoká jeden nebo dva průjezdy dle potřeby a v ní mlat se stroji na mláčení a čištění obilí. Obilí se mlátilo po žních a někdy i v zimě.

Před stodolou byl žentour, do kterého se zapřahali koně, ten otáčel přes pastorek mlátičkou. Z mlátičky vycházela vymláčená sláma a obilí s plevami padalo přes síta dolů. Potom se obilí čistilo na *vyjalce* (mlýnek) a čisté se odnášelo na určené místo.

Pro dobytek byl velký chlév, který stál po pravé nebo levé straně dvora a na opačné straně zase kůlna na zemědělské náradí a potom dřevník na dříví, protože se topilo jen dřívím. Chlévy byly většinou zděné z cihel a kůlny kombinované a kryté taškami.

Takže dvůr byl jako čtverec nebo obdélník obestavěn ze všech stran. Za chlévem (v čele), blíž stodoly bylo ohrazené hnojiště a na něj se vyháněl dobytek. Mělo to několikérý účel. Zaprvé, že byl na čerstvém vzduchu a ve stínu, protože kolem byly stromy a za druhé, že hnůj ušlapal a pomočil, takže dobře prohníval. Když se hnůj vyvážel na pole, lehce se nakládal a na poli rozhazoval, protože byl přehnilý, takže jedna fůra dala hodnotu za dvě.

Stavělo se dle možností, co bylo levnější a přístupnější. Když bylo třeba s něčím pomoci, na co by pár lidí nestačilo, přišlo třeba půl obce a pomohlo, a tak to šlo pořád dokola.

Lidé byli velmi podnikaví a nikdy jim nechyběla chuť do práce. Byli velmi pracovití a hodně toho uměli. Zkušenosti se předávaly z pokolení na pokolení a přicházelo se stále na jiné a lepší.

Ale když lidé tak pilně pracovali, aby se měli stále lépe, nezanedbávali sami sebe. Pamatovali na zábavy, kulturu a na vzdělání. Děti chodily do škol, a to hlavně do českých, které si Češi sami vydržovali.

A o zábavy bylo také postaráno. Každá vesnice měla posvícení a pout' zvlášť, aby se mohli lidé z jiných vesnic navštěvovat. I o děti bylo postaráno se zábavou. Na konec školního roku měla škola dětský bál. Každé dítě, školák měl nějaký úkol. Ten sváteční den pro celou školu, a hlavně pro každého žáka, byl něčím tím nejradostnějším. Brzy ráno se šlo v celé parádě do školy. Každý byl krásně oblečen a radostí se nemohl toho, co přijde, dočkat. Ve škole se děti seřadily a za doprovodu učitele se šlo do sálu. Celá vesnice byla svátečně naladěná, všude stáli dospělí lidé a rodiče mezi nimi a hudba, dechovka, hrála do pochodu. Přišlo se do sálu a tam bylo připravené jeviště s oponou a před ním lavice a židle a v rohu pro hudebníky vyvýšené místo, kde potom hrají (chór).

Když bylo vše připravené, plno lidí, okna zatemněná, zazněl zvonek. Opona se zvedla, jeviště rozsvícené a na jeviště přichází nejmenší prvňáček. Hezky se ukloní a říká svou v životě první básničku. Po opětovném uklonění odchází a přichází další a další, až se všichni vystřídají. Přitom mají všichni radost, tleskají, a hlavně rodiče toho školáka. Po básničkách následuje divadlo, které hrají hlavně již starší děti, které básničky neříkaly. Po představení se lavice z prostředka sálu dají stranou a začne zábava pro děti. Vše je české, počínaje dětmi a konče hudbou a písničkami, a hlavně „Šla Nanynka do zeli“. Venku je krásně teplo, před sálem několik vozíků se zmrzlinou a neschází samozřejmě ani pivo z českého pivovaru pro dospělé. Děti jsou uznalé a nechají také zatančit dospělé. Odpoledne či k večeru zábava pro děti končí a začne pro dospělé.

Když bylo posvícení nebo pout', vždy byla zábava a pěkná až do rána. Kapely byly vesměs české. U nás byl kapelník Jaroslav Hajný, který to převzal po svém otci, a v té kapele hrálo celé příbuzenstvo, včetně mého tatínka na křídlovku. Když jsem byl malý a byl jsem ještě doma, čistil jsem mu nástroj. Maminka ho dala do *rychtiku*, pěknou bílou košili s naškrobeným límcem, černou kravatu, černé šaty a křídlovka se jen leskla. A tatínek hrát uměl a jak! Když to byl bývalý vojenský hudebník, tak vám víc vyprávět nemusím. V sále se svítilo lampami na petrolej a mockrát se stalo, když tatínek hrál, že lampa zhasla. Bavili se všichni vespolek, ani nám nepřišlo, že jsme v cizině. Všechno bylo české, muzika, řeč i zvyky.

Jak jsem již zmínil, každý byl pracovitý a dobrý hospodář, a proto v ničem nebyla nouze, a hlavně v jídle. Zabíjela se dvě, tři prasata do roka a u někoho i více. Také jiný dobytek a hlavně drůbež.

Každý měl v baráku pec na chleba, který si pekli sami. Chleba dali do sklepa, aby nevysychal, a když došel, někdy se vypůjčil od souseda a dostal za to čerstvý. Na půdě viselo stále uzené a klobásy a ve sklepě bylo maso naložené v soli. Každá návštěva byla srdečně vítaná a dobře uhoštěná. Žádný z baráku neodešel hladový, protože jídla bylo dost a nebyl důvod být skoupým.

Češi se svou prací a dovedností rozmáhali, takže jim patřily velké majetky. Na Volyni jich bylo tolik, že tam bylo nejen hodně českých vesnic, ale i města. Měli nejen velké zemědělské statky, ale i zámečnické dílny a pivovary. V zámečnických dílnách se dělalo všechno, co bylo potřeba, nové stroje a opravovaly se staré. Stroje to byly vesměs hospodářské, jako mlátičky, *vyjalky*, řezačky, žentoury, pastorky, *bukovníky* na mlácení semínka, pluhy, radličky, brány a jiné. Sami si také odlévali součástky, které potřebovali k výrobě. Byli to opravdoví machři, protože museli vyrobit vše, co bylo třeba, a přitom stále vynalézat a zlepšovat, aby měli odbyt a práci.

Někteří hospodáři měli i sváteční *úprež* na koně i bryčky. Češi měli koně velké, pěkné a na nich chomouty samá paráda z mosazných vyblýskaných plechů. Rozdíl nebyl jen mezi vesnicemi, ale i jedoucím sedlákem, to hned se poznalo, že jede Čech. Kone měl velké, pěkná *úprež* i vůz. Ostatní měli koně menší a na nich šle.

O všem by se mohlo mnoho psát do nekonečna, ale nevím, jestli by to někoho nakonec neunavovalo.

4. Jak jsme se snášeli (mezi sebou i s druhými)

Jak se na to dívám a porovnávám dnešní lidi i dobu s dřívější, je rozdíl velký.

Dříve byli lidé slušnější, zdvořilejší, upřímnější, hodnější a každý si na sobě dával záležet, aby se na něj nemohlo něco špatného říct. To je, aby měl tu nejlepší pověst, protože podle toho byl také mezi lidmi vážen. Dobrá pověst se o každém roznesla daleko široko, a špatná ještě dál. Špatná pověst se přenášela i na pokolení, a proto se toho každý varoval. Byly případy, že vnuk se s obtíží oženil, když jeho dědeček něco špatného provedl.

Mladí lidé se nebrali jako dnes, že se jeden druhému zalíbil a už byla ruka v rukávě. K tomu měli hlavní slovo rodiče, někdy i příbuzní, a nakonec majetkové poměry. Vše bylo zváženo, rozváženo, jestli se k sobě hodí, jaký budou mít život a jak budou žít. Před svatbou bylo vyjednáno, co kdo dostane, aby nastávající manželé mohli založit novou rodinu.

Někdy se stávalo, že ze svatby sešlo, k čemuž vedly různé okolnosti a dobré uvážení starších, rozumnějších lidí a tím se předcházelo pozdějším rozvodům. Starší lidé říkali, že láska prochází žaludkem a ono na tom něco pravdy je. Když jsou manželé zaopatřeni, nedřou bídu, nemusejí se štvát pro různé nedostatky a tím nevznikají nesváry a hádky. Proto také žádné rozvody nebyly, ani k nim nebýval dán souhlas. To vedlo k tak zvanému řetězovému souladu mezi všemi lidmi, hlavně Čechy.

Češi byli vzorem ostatním ve všem a po všech stránkách. Je pravda, že nedělali, ale dřeli, protože nebyla taková technika jako dnes. Ale na druhé straně měli vždy práci udělánu a včas sklizeno.

O svátcích a v neděli se nedělalo a k tomu ty poutě, posvícení a jiné návštěvy, které byly důstojně v klidu oslavované. Lidé nebyli tak uspěchaní jako nyní, žili si úplně klidně a jiným životem. Proto také nebyli uštvaní, nehádali se a život byl krásný a radostný. V rodinách byl klidný život a také se to přenášelo i mimo rodinu mezi ostatní lidi.

Protože tam bylo více národností, například Poláci, Češi, Ukrajinci, Židé, Němci a jiné, žádného nenapadlo dívat se na sebe nějak křivě nebo se národnostně nenávidět. Zřídka se stávaly nějaké nesváry, ale brzy se vše urovnalo.

Myslím, že k tomu všemu dobrému vedla víra. Starší lidé říkali, že z práce, která není požehnaná, nic není. To znamená, kdo chce hodně mít a dře se bez odpočinku a nekouká na neděli a svátky, nakonec se udře, je nemocen a pojde.

Nad tím by se měl každý zamyslet, protože potom bédovat a říkat, jak byl hloupý, je pozdě.

5. Jaký jsme měli vztah k vlasti a jak nás tam hodnotili

I když několik generací se tam narodilo, žilo a mělo se dobře, necítilo se jako v cizině, protože všechno bylo dle našeho umění, rozumu a píce dle našich představ a dovedností zřizováno a řízeno, přesto jsme měli s vlastní stálý styk.

Vlast byla navštěvována jednotlivci i hromadně. Jezdilo se k známým, příbuzným, na Sokolské slety a do škol. Byli jsme spojeni kulturně, to je školou, různými divadly, časopisy a také kulturními delegacemi.

V řadách našich občanů byli velice nadaní lidé, kteří nás dovedli udržet pohromadě a žít s vlastenectvím ke své rodné vlasti. Takže jsme měli dobrý styk s vlastní a snažili jsme se nezaostávat. Za to můžeme děkovat jenom našim významným vedoucím lidem a také rodičům, kteří nás vychovávali v lásce k vlasti.

Tímto způsobem naše češství nezakrňovalo, ale naopak vzkvétalo a sílilo. Nemůžu uvést všechny osobnosti, které se o to přičiňovaly, ale bylo jich velmi mnoho, kteří se o to větší či menší mírou přičiňovali.

Dokázali jsme se udržet pohromadě ve všech směrech, na výši dovedností a kulturně. Podle toho jsme také byli hodnoceni jinými národnostmi a státem, ve kterém jsme byli a žili.

Byli jsme příkladem ostatním a také jsme byli dle našich skutků váženi a hodnoceni. Žádný Čech se nemusel za to stydět, že je Čechem, ale byl hrdý, že jím je.

6. Vyprávění maminky a tatínka

Dříve nebyly vzdělávací prostředky jako dnes. Lidé si předávali vědomosti, zkušenosti a znalosti většinou ústně z pokolení na pokolení. Hlavně to bylo mezi rodiči a dětmi. Mně maminka vyprávěla, že její tatínek přišel o své rodiče jako malý chlapec a jmenoval se Lajnveber. Vzal si ho za vlastního nějaký Štěpánek a po něm mu zůstalo i jméno. Byl slušně vychovaný a velmi věřící. Vzal si za manželku Stibůrkovou a měl asi 5 dětí. Když byly děti ještě malé, onemocněla na tuberu (souchotiny). Věděla, že brzy zemře a prosila svoji sestru Annu, aby se ujala dětí a provdala se za jejího muže. Anna se dlouho rozmýšlela, protože byla mladá a k tomu mladší o 20 let. Nakonec svolila, protože jí bylo líto dětí a byla svatba.

Narodily se jim tři děti, moje maminka Věra, Vincík a Ota. Celá rodina byla velmi pobožná, na což dbal dědeček Štěpánek. Každou neděli chodili do církve a jeden zůstal doma hlídat.

Dědeček měl velkou místnost, ve které byl výčep a zároveň různé zboží pro domácnost. Z výčepu byl vchod na zahradu, kde byl kuželník. O nedělích a svátcích tam bylo velmi rušno a také se tam dělaly zábavy.

Žilo se spokojeně a dobře, až najednou vypukla první světová válka a bylo po klidu. Život se začal měnit, muži odcházeli na frontu a doma měli o ně starost.

Můj tatínek byl jako mladý a svobodný chlapec také odveden. Přitom měl štěstí... Když byli nastoupeni, přišel nějaký důstojník a dali mu seznam vojáků. Najednou tatínek slyší své jméno: „Hajný, 3 kroky vpřed!“ (Rusky.) Tatínek vystoupil a dovídá se, že půjde k hudbě. Ten důstojník byl totiž Čech a byl vojenským kapelníkem a myslím, že se jmenoval Doležal. Rodina Hajná byla známa jako hudební.

Teď se trochu vrátím zpět. Byl jsem rád, když mi bylo vyprávěno o minulosti. Maminka mi vyprávěla, jak vznikala naše vesnice. Bylo to před první světovou válkou. Byly tam jenom lesy a pole a patřilo to nějakému generálovi, který se jmenoval Máselník. Takto velká území dostávali generálové od cara za vojenskou službu. Jelikož tak velké území nemohli obhospodařit a zvládnout, prodávali to lidem za velmi nízkou cenu. Lidé začali stavět, usadili jeden vedle druhého, a když jich bylo více, dali této vesnici, nevím proč, jméno Naděžda. To slovo znamená naděje, jako že mají lidé naději nebo že v něco doufají. Také ženy se jmenují Naďa, Naděžda. Později přišel návrh, aby vesnice dostala jméno po generálovi, kterému patřily pozemky. A tak vznikla po první světové válce vesnice, v polštině Mašlanka

a *mašlanka* v polštině, to je podmásli. My Češi jsme jí říkali Máslenka, protože jsme si všechno počestili, jako ostatní věci. Neříkali jsme Kolja, ale *Kóla*, boršč, ale *bařt* a podobně.

No, a když tak žili a vesnice se rozrůstala, přišla ta nešťastná první světová válka. Fronta byla pohyblivá, takže velké území střídalo stále jiné vojsko. Asi v roce 1917 byla na Máslence první linie (fronta), k Lucku v Malé Dorohostaji byli Rakušané. Stáli proti sobě tehdy dlouho, až přišly vánoční svátky. O svátcích bylo příměří a vojáci se vzájemně navštěvovali a dávali si dárky. Při jedné návštěvě Rakušané ukradli ruským nějaké zbraně. To jednoho generála naštvalo a sám, bez vyššího velení, na Rakušany zaútočil a dal jim na frak. Byl ale za to sesazen, že jednal na svou pěst.

Rodiče Borise Hajného Vladimír a Věra Hajní zamlada.

Ruská vojska měla velkou převahu, ale byla tam velká sabotáž. Na frontu nedostala, co bylo třeba. Byly případy, že Rusové na frontě čekali na přísun střeliva nebo jídla a dostali něco jiného. Tak třeba neměli již čím střílet, drželi frontu jen s bodáky. Tu přivezou zásilku, vojáci se hrnou k bednám, rozdělají je a tam jsou suchary. Byly případy, že si brali ze zoufalství i životy. Stávalo se také, že Rakušané a Němci byli vzati do zajetí a potom posíláni přes severní moře zpět domů a nasazeni do boje. V tom měla prý prsty sama carevna, která byla spřízněná s nepřítelem.

Jednou, když tak stáli proti sobě, byl poplach. Celá vesnice se musela vystěhovat a odjet asi 20 km, že bude ofenzíva (nastuplenie). Lidé zapřahali koně, do žebříňáků naložili nejnnutnější věci, peřiny, šatstvo, jídlo, přivázali dobytek za žebříňák a jeli. Než opustili vesnici, už přicházela spousta vojska a dělaly se zákopy. Když odjeli a byli vzadu za frontou, jak se říkalo, celé dny a noci to hučelo, jaká byla střelba.

Asi za měsíc přišel povel, že Rakušané ustoupili, že každý může domů. To bylo radosti a hned se pakovali a odjížděli domů. Doma to bylo k nepoznání. To si může každý představit, jak to asi vypadalo. Všechno rozbité, samá díra od granátů, zákopy, hodně stavení a příbytků vypáleno. Všude plno zbraní, střeliva, a hlavně v zákopech. Lidé byli zvědaví, a hlavně děti chodily a prohlížely si bojiště. Hodně dospělých a dětí přišlo o život nebo byli zraněni. Byly tam různé miny, které nebyly vidět, jen byl od nich natažený drátek, o který se zavadilo a už to letělo do vzduchu. Stál nabitý kulomet, děti na to vlezly, druhý potáhl za kohoutek a byla mela. Popadaly dolů a někdy to dopadlo i hůře.

Práce bylo hodně, než se to všechno odstranilo, zaházely příkopy a dala do pořádku stavení. Maminka mi vyprávěla, že její tatínek měl prasnici s prasátky. Vojáci prasátka pochytili a snědli a svině se zaryla do slámy a tam zůstala živá, než přijeli. Před ofenzívou, když tam bylo plno vojska, maminky rodiče vydělali hodně peněz. Měli totiž hospodu a vojáci kupovali ve dne v noci. Maminka byla mladá holka, ale zastala práci jako dospělá. V jednom kuse pekli housky a chleba v peci a hned to bylo pryč. Dědeček nestačil vozit mouku a jiné věci, jak to šlo na odbyt. Na práci bylo asi 10 lidí s dětmi, a nemohli to stačit.

Když se fronta vzdálila a mysleli, že bude klid, bylo to asi v roce 1918, začala revoluce. Střílelo se znova a zase nebyl klid. Žádný nevěděl, co se děje a co bude, jak to dopadne, žádná jistota. Menší ozbrojené skupiny projížděly na koních, střetávali se jedni s druhými. Byl to takový chaos, protože neměli jednotné velení. Byla vyhlášena svoboda a z věznic byli všichni propuštěni. Někteří si vyřizovali své účty, jiní se mstili na boháčích a byli takoví, kteří loupili a vraždili. To záleželo na

tom, za co byl kdo vězněn, například za politiku, za ublížení druhému, krádež, vraždu a podobně.

Až najednou z ničeho nic přišlo polské vojsko, a to už tam zůstalo a vznikl polský stát. Lidé byli rádi, že je neklidu konec a byl nastolen pořádek. Znovu začal spokojený život. Pracovalo se, stavělo a hospodářství rozkvétalo.

Rádio ještě nebylo, četly se knížky a starší mladším vyprávěli o minulosti, a co zažili. Starší uměli tak zajímavě a poutavě vyprávět, že byla radost je poslouchat. Byl to opravdu požitek si něco poslechnout. Při práci na polích se dlouho po válce nacházely náboje a kuličky z olova. Jako děti jsme to chodívali hledat a potom jsme s tím stříleli. Z nábojnice se vyndala kulička a půlka prachu. Kulička se zarazila dovnitř a navrch se dal vysypaný prach. Dalo se to pod stěnu nebo strom, zapálilo a vyšlehla rána. Strejček Vincík měl plnou bednu nábojů do pušky. Já jsem na to chodil, a když jsme pásli krávy a dělali oheň, házel jsem to do něj, a to byly pecky. Větší kluci se báli a utíkali, já byl malý, neměl jsem z toho rozum, ale dobře to dopadlo. Celou bednu jsem vystřílel a nic se mi nestalo.

Boris Hajný s otcem na přelomu třicátých a čtyřicátých let.

7. Vyprávění dědečka v Lucku

První rok jsem začal chodit do české školy pak do polské. Po ukončení sedmi tříd obecných mě zavezli rodiče do Lucku k tetičce Todorovičové do učení na „řezník-uzenář“.

Psal se rok 1937, za měsíc po škole tatínek zapřáhl koně do vozu, naložil mé věci (prádlo, vatovou deku, polštář, kufr) a jeli jsme já, maminka a tatínek do Lucku. Za 3 hodiny jsme byli na místě. Po přivítání a složení mých věcí u dědečka a babičky v jejich seknici, kde jsem měl připravenou postel, nastal můj nový život.

Dostal jsem malou zástěru a šel do dílny. Vše jsem si se zájmem prohlížel. Učení šlo dobře a měl jsem ho rád. Můj nejbližší přítel byl můj dědeček, s kterým jsem si vyprávěl o všem, co mě zajímalo, o jeho dětství a o jeho životě...

Boris Hajný, v pozadí, v učení v roce 1938 v Lucku.

Přijeli na Volyň asi v roce v 1870 od Nepomuku z obce Čmelíny. Pradědeček Hajný, prababička Vaurová, bylinkářka. Statný, vousatý, jako tehdy skoro každý, hrál na basu a celá rodina byla hudební, čímž se také živili. Protože byli založeni na

kultuře, nevynikali v zemědělství. Děti bylo asi 7 - Frantík, Josef, Jan, Vincík, Anna, Marie a Vojtěch, můj dědeček. Byli kapelníky ve vojsku, jeden (Jan) učitelem a můj dědeček hrál, a přitom měl hospodu a malé hospodářství. Na Volyň přijel jako šestiletý chlapec a docela dost si toho pamatoval, když žil na Volyni.

Žádná kapela tam nikdy nebyla, a tak jezdili po celém okolí hrát. Vždy pro ně přijeli a zase je odvezli. Hráli i samému carovi, když přijel do Dubna vlakem na nádraží a z vagónu sjížděl v kočáře s koňmi na cestu. Byl menší postavy a také s bradkou. Hrávali také hrabatům, například v Mlýnově hraběti Chodkievičovi a jiným.

Dědečka bratr Vincík byl také dobrým kovářem. Na Volyni žili Ukrajinci velmi bídne, neuměli hospodařit, ani neměli k tomu náradí. Žili velmi primitivně a bídne. Pluhy měli dřevěné, obilí mlátili cepy a hnůj vozili na cesty nebo jím zavázeli jámy, kde bylo bláto. Chlévy na dobytek (krávy, koně) měli upletené z roští, střechu ze slámy (došky). Když byl chlév plný hnoje a dobytek byl u střechy, zavedli ho do druhého chléva a Čechům platili, že jim hnůj vyvezli. Když viděli, že Češi mají o hnůj stále větší zájem, tak jim ho prodávali, a nakonec ho používali sami. Dostávali rozum a českou praxi, ale stále byli za Čechy s rozumem daleko. Češi si vylepšovali náradí a postup práce a starší náradí a stroje prodávali Ukrajincům. Půdu obdělávali motykami nebo dřevěným rypadlem, které tahali lidi. Češi měli pluhy a dvojáky (dvě radlice), brány, kultivátory, hrabačky na seno, které táhli koně a podobně. Sklízeli sekačkami a *žnivarkami* (na sekání obilí, které potom lidé svazovali). Oni srpy a kosami. Mlátili ručně, později malými stroji a pak hráběmi oddělovali slámu od zrní a čistili zrní v průvanu, aby vítr plevy odnášel a zrní zůstalo.

Češi též zpočátku pracovali, jak to šlo, ale vymýšleli stroje a využívali koňské síly i motory. Měli mlátičky, které oddělovaly slámu od obilí a plev a *vijanky* (mlýnky), co čistily zrna na čisto. Vše se popsat nedá, ale veškerou práci si ulehčili a zrychlili. Takže obdělali 3x i více půdy než zastaralým způsobem, a proto bohatli a měli se líp.

I když Ukrajinci byli pozadu, měli též něco dobrého a byli soběstační. Domy stavěli malé, uprostřed pec s komínem a pod komínem kamna na vaření. Plata se snímatelnými (sundavacími) kolečky a do otvoru stavěli litinové hrnky s upravenými držáky na zandávání a vyndávání. V nich vařili různá jídla, která pak se vylila do velké mísy a z ní jedli všichni bez talířů dřevěnými lžicemi. Lžice byly větší, měly tu výhodu, že nepálily a nemuseli často nabírat. Komín s pecí měl zase tu výhodu, že všechn smrad vytáhl ven a na teplé peci se spalo. Podobné pece na ležení mají v jižních Čechách, ale bez komínu. Pěstovali hodně konopí, ze kterého vyráběli různá

plátna na prádlo, ošacení a přikrývky. Byli samozásobiteli, takže mohli žít bez továren. Z konopného plodu vyráběli olej na jídlo i k jiným potřebám. Odpad při výrobě oleje „makucha“ je velmi dobrý pro dobytek, krávy hodně dojí. Tu si nechávali Židi za udělení oleje a pak ji prodávali.

Vojtěch a Františka Hajní, dědeček a babička Borise Hajného.

Dědeček vyprávěl, jak svítili loučemi, které štípali ze smolného dřeva (borové) a pak je zapalovali a věšeli šikmo na speciální držáky. Také vyráběli sirky, při čemž vznikaly požáry. To byla hlavně práce pro děti, školy zpočátku nebyly.

Také byli velmi pobožní, a když šli z kostela, kde hráli půlnoční, zastavili se pod hruškou u cesty a pradědeček řekl: „Měli bychom zahrát *Tisíckrát pozdravujeme tebe.*“ Všichni, jak jeden řekli: „Ano, zahrajeme.“ Když hráli, udělala se nad nimi zář a ponocný, když to viděl, řekl: „Pán Bůh posvítí starým Hajným na bas.“ To se stalo proto, že žádný nebyl proti.

Dědeček jednou v zimě večer seděl za pokladnou v krámku u dílny, zůstal tam sám a poslal prodavače domů, když do krámu kupovat nechodili. A v dílně jako když někdo je, rozsvítilo se světlo, jako když někdo tahá mísu na míchání masa a podobně. Dědeček vstal, šel světlo zhasnout, zkontrolovat, jestli jsou dveře a okna zavřené a nebál se. To se opakovalo několikrát. Dědeček říkal, že každý dům má svého domovníka a modlil se.

Boris Hajný v Lucku na konci třicátých let.

Vyprávění další - podzimní večery a noci byly velmi tmavé. Bylo zataženo, přišlo a nebylo vidět na krok. Sedlák jel s vozem, uvolnila se u vozu matka a spadlo kolo. Povídá: „Bože, co teď budu dělat, když nemám světlo, jak to najdu?“ Vtom vidí, že se k němu přibližuje ohnivý sloup. Tak při tom světle začal hledat kolo a matku, světelný sloup chodil za ním. Když všechno našel, opravil tak povídá: „Zaplat' ti Pán Bůh za to!“ Ohnivý sloup odpověděl: „Na to čekám už moc let,“ a ztratil se.

Blaník v Čechách. K chudému kováři přišel voják, že by potřeboval okovat vojenské koně. Kovářka byla ráda a poslala ho s ním, že si něco vydělá, neb měli velkou bídu. Když voják s kovářem přišli k jedné hoře, uhodil do ní proutkem, hora se otevřela a oba vešli dovnitř. Tam stál velký stůl, za stolem seděl důstojník a spal. Vousy měl tak dlouhé, že byly 2x okolo stolu a obrůstaly potřetí. Voják řekl kováři, až mu obrostou potřetí, probudí se, vezme to vojsko a půjde dělat pořádek po světě. Spravedlivý se schová za travu, ale každý hříšný zahyne. Kovář se dal do práce a začal koně kovat. Přitom se jeden voják sedící na koni, probudil a ptá se: „Už?“ Dostal odpověď, že ještě ne, tak spal dál. V té hoře je prý vojsko sv. Václava a z ní vytéká hnojnice. Když měl kovář koně okované, nabral mu ten voják (co si ho zjednal) třísky z kopyt do pytle a vyvedl ho z hory ven. Sám se vrátil zpět. Kovář si povídá, přece neponesu domů pytel koňských třísek a odsypal je na zem, jen si nechal trochu, aby ženě ukázal, jak ho obdarovali. Když přišel domů, žena ho s radostí přivítala. Myslela, že ho už nikdy neuvidí, protože byl přes rok pryč, ale jemu se zdálo, že to bylo pár dní. Rozvázal pytel, aby jí ukázal třísky z kopyt, které dostal a vysypal je na zem. V tom překvapeně zůstali koukat, třísky byly zlaté. Kovář povídá, dostal jsem plný pytel, ale já ho vysypal u hory. Přece neponesu celý pytel třísek až domů. Hned tam běžel, ale tam nic nebylo.

Různých vyprávění bylo hodně, ale až jindy napíši víc. Vzpomínek na dědečka a babičku mám moc, protože jsem s nimi bydlel v Lucku od roku 1937 do 1941-43. Dědeček v roce 1942 zemřel a já zůstal s babičkou a Zigmundem, co u ní byl také na bytě, sám. Zigmund Čajčinský byl pekařem a řezníkem, takže bída nebyla.

8. Můj obor a zaměstnání

Mě se řeznictví líbilo odmala. Řezníci, to byl někdo, byli silní, zdraví a každý měl před nimi respekt, a to se holkám líbilo. Také když šli někde na zábavu, nikdo si na ně netroufl. To se ale netýkalo mě. Já byl mladý a k tomu pod ochranou babičky, která mě hlídala a nikam nepouštěla, hlavně večer a na zábavy, ani do kina, jen ve dne. Domů k rodičům na Máslenku jsem jezdil na kole. Kolo jsem měl nové, pěkné, polozávodní, takže 33 km jsem udělal za necelou hodinu. Dělal jsem v dílně, na jatkách a také občas prodával v krámkách a za kasou. Asi za rok jsem měl operaci slepého střeva. Trochu to mé učení zbrzdilo, ale pak to šlo dál.

Převážení zboží v Lucku, konec třicátých let, Boris Hajný na kozlíku vlevo.

Dříve se dělalo jinak než dnes. Řezník musel umět sám koupit, zabít, udělat a prodat. Zabíjelo se na jatkách a maso se vozilo ve speciálních vyplechovaných vozech domů. A to tak, ráno jsme vstali, udělali hlavní zboží - párky, špekáčky, pařížský, mortadelu, svíčkovou, vepřovou. Šlo se na snídani a po ní jedna parta dodělávala v dílně a druhá jela na jatka zabíjet. Prasata, krávy, telata, býčkové a berany

zabíjeli palicí a sekerou do hlavy a pak píchali a podřezávali. Asi od roku 1938 se začalo střílet pistolí, k čemuž byl na jatkách k tomu určen člověk.

Když bylo v dílně hotovo, začali vozit nejdříve prasata, která se hned rozdělávala, a maso třídilo. Jedno na krám a druhé na salám a uzené. Pak se to nosilo do sklepa vedle ledovny. Led se vozil v zimě a vydržel až do další zimy. Hovězí se věšelo na háky v halách nebo také do sklepa. A tak to bylo každý den, zabíjelo se a vyrábělo dle potřeby. Krámy (obchody) měla teta tři a v jednom, největším, byla za pokladnou.

Strýček měl starosti, skoro nespál, ale byl velmi šikovný a rozumný, tak to šlo. V dílně nás dělalo přes 10, dle potřeby v krámu s tetou 3 + 1 + teta, v druhém 3 a doma v krámě babička + 1. Přitom měla babička doma na starost kuchyni a všechno dělnictvo a toho bylo dost!!!

9. Válka polsko-německá

Žilo se dobře, bylo všeho dost a krámy byly plné zboží. Peníze měly cenu, každý si jich vážil a žádný zbytečně nerozhazoval. Ve městě bylo čisto a pořádek, o který se staral příslušný policajt. Kde nebyl pořádek, byla pokuta a toho se každý bál. Každý vykonával svou práci pořádně a svědomitě, aby o ni nepřišel. Lajdáka žádný netrpěl a kdo jím byl, trpěl bídu.

V roce 1939 se začalo mluvit o válce, že se Německo zbrojí. A Hitler mluvil často o svých požadavcích. Situace byla stále napjatější, mezi lidmi neklid a každý čekal, jak to dopadne. Jelikož druhé státy vyzbrojené nebyly, začaly Německu (Hitlerovi) ustupovat a plnily jeho požadavky bez boje. Po každém splněném požadavku měl další, a přitom rozeštvával jedny národy proti druhým. Po obsazení Rakouska, československého pohraničí (Sudet), celých Čech (Slovensku dal samostatnost), žádal od Polska území u moře, aby spojil Německo s Východním Pruskem. Tím by Poláci ztratili přístup k moři a k celému světu. To Německu nechtěli splnit, a tak Hitler zaútočil na Polsko 1. září 1939. Za pět neděl bylo po válce a Polsko padlo. Kdo mohl, hlavně velcí pohlaváři a se zlatem prchli do Rumunska a pak dále na západ. Sovětský svaz přitom obsadil východní Polsko, to je západní Ukrajinu, Bělorusko a Pobaltské státy - Litvu, Lotyšsko a Estonii.

Když bylo napadeno Polsko, asi za 3 dny, vypověděla válku Německu Francie a Anglie, i když nebyly vyzbrojeny. Francie měla Maginotovu linii, po celé hranici fortifikaci a myslela, že ji zachrání. Hitler Maginotovu linii obešel přes Holandsko a Belgii a Francouzi nestačili utíkat. Anglie se stáhla domů a začala letecká válka přes kanál La Manche. Přitom Hitler obsazoval státy jeden po druhém, až zabral celou Evropu. Zůstalo Španělsko a Portugalsko, kde vládl také fašismus a partyzáni v Jugoslávii s velitelem Titem v horách.

Německo s ohromnou armádou a pánem celé Evropy začalo dobývat Afriku a odtud se chtělo dostat do Asie a spojit se s Japonci. Tam jim to nevyšlo, ani se nemohli dostat přes moře do Anglie. Proto, i když měl Hitler se Sovětským svazem smlouvu o neútočení, po dvou letech, 22. 6. 1941 napadl SSSR s přesvědčením, že za 2 až 3 měsíce bude po válce a pak zdolá Anglii a později Ameriku a celý svět bude jeho.

Jak už jsem psal na začátku této kapitoly, Hitler rozeštvával národy a sám z toho těžil. Rozeštvával Polsko proti Československu, že Slezsko patří Polsku. Toho se Poláci chytli a žádali na Československu, aby jim toto území dalo. V Polsku byla velká kampaň proti Čechům a začali nás v Polsku nenávidět, že nás všechny vyženou.

Teta Todorovičová musela zamknout a přijela domů s pláčem, co bude. Bylo to hrozné. Poláci byli jako šílení a k hranicím přisouvali svá vojska a křičeli: „Jdeme na Čechy!“ Celé dny jsme poslouchali rádia a trnuli, jak to dopadne. Poláci křičeli do rádia, jak polské vojsko stojí na hranici a čeká na povel k útoku. Přitom říkali, jak podél hranice nad nimi létají české bombardéry, ale že se jich nebojí. Československo mělo ultimátum, aby do určité hodiny vyklidilo území a odevzdalo ho Polsku. Nakonec, aby nebylo krveprolití, Československo svolilo. Poláci, jako hrdinové, začali Slezsko obsazovat, když československá letadla odlétla a vojsko odešlo. S velkým jásotem hlásili svůj postup a oznamovali, jak byli Češi vyzbrojeni. Nacházeli prázdná opevnění, samý železobeton a tam jen šrouby, kde byla připevněna vojenská technika a že jim rozum zůstal stát. Teprve poznali, jak by to s nimi asi dopadlo, kdyby došlo k válce. Ale říkali, to nic, my si tam techniku dáme svou!

Rozvoz zboží po Lucku, Boris Hajný na kozlíku vlevo, konec třicátých let.

Když Hitler vzal Československu pohraničí, troufl si i na celé Čechy a Slovensko nechal. Československo bylo velmi dobře vyzbrojeno, mělo dobré letectvo, tanky, dělostřelectvo a každý třetí voják kulomet.

Polsko Hitler dobyl se zbraněmi československými. Bombardéry, když bombardovaly Polsko, byly jako stříbrné a Poláci je poznali. Říkali: „České bombardéry létají,“ a my jsme říkali: „A Poláci utíkají!“

Když Polsko padlo, říkalo se, že Beneš před válkou napsal dopis polskému prezidentu Mościckému, aby se spojili proti Hitlerovi, ale nedostal odpověď. Polský ministr zahraničí Beck mu ho nedal, prý pracoval pro Hitlera.

A 23. srpna 1939 byla sjednána dohoda mezi Německem a Sověty o neútočení!

10. Příchod Rudé armády 17. 9. 1939

Polská armáda ustupovala po celé frontě na východ. Pak na jih do Rumunska. Cesty a silnice byly plné utečenců z armády a já jsem jel na kole domů z Lucka na Máslenku.

Za pár dní k nám přišla Rudá armáda. Dívali jsme se jak na zjevení, jaký byl rozdíl mezi armádou polskou a sovětskou. Polská byla jako panenka, vše čisté, nablýskané, radost se podívat. Zatímco sovětská pravý opak. Sovětští vojáci se staršími vřele mluvili jako staří kamarádi, neboť starší uměli rusky z první světové války a ze starého Ruska.

Skupina řezníků v Lucku, Boris Hajný vpravo v zástěře s rukama v bok.
Začátek čtyřicátých let.

Za pár týdnů jsem jel do Lucku k Todorovičům a začal nový život. Polský zlotý s rublem udělali 1:1. Sovětští vojáci, hlavně důstojníci, měli plné kapsy peněz a začali vesele vykupovat veškeré zboží z krámu, celé balíky látky a vše ostatní. Za pár dní zůstaly krámy prázdné, bez zboží. My jsme se tomu divili, proč tak vykupují vše, na co přijdou, ale pak jsme to pochopili a už bylo pozdě. I my jsme pak měli

peníze, ale v krámech nic. Začala se vytvářet družstva a otevírat krámy nové, ale prázdné, jen voňavky. Když přišlo nějaké zboží, utvořila se veliká fronta. Zboží došlo jen málo, a tak pár lidí, co bylo zkraje, něco dostalo a ostatní ne. Přitom se to pralo, až musela zasahovat milice. Řezníci udělali družstvo, každý musel dát podíl a začalo se prodávat a já také. Prosperovalo se špatně, neboť bylo řízeno stranou dle stanov za kolik, a jak se muselo nakupovat a prodávat. Přitom kdo měl splněnou předepsanou dodávku (za velmi nízkou cenu), mohl své přebytky prodávat na bazaru (trhu), jak chtěl. Trh byl na velkém prostranství a tam se prodávalo a kupovalo a šmelilo. Například někdo přivezl prase zabité, na voze ho sekal na kusy a prodával a podobně.

Strýček s tetičkou odjeli s Němci do Německa a já zůstal s babičkou a s dědečkem v Lucku a pracoval jsem v *artěku* (družstvu).

Na vesnici se začaly zakládat kolchozy (družstva, JZD). A teď se nám začaly otevírat oči. Začali jsme poznávat rozdíly mezi lidmi. Jak někdo byl bohatý a někdo bídný a proč? Jak někdo musel pracovat za málo peněz u sedláků a podobně. Bohatí byli nazýváni kapitalista, pán, *kurkul*, *kostar*, *špekulant* a podobně. Těm začalo být moc špatně. Museli platit velké daně, a když je zaplatili, dostali další a další. Když už neměli čím platit, zavřeli je. V noci přijeli vojáci, obklíčili dům, naložili celou rodinu na auto a už je žádný neviděl - jeli na Sibiř. Dobytek, drůbež a ostatní se rozebralo mezi lidmi. Mezi lidmi se vytvářela atmosféra rovný s rovným, už se neříkalo já jsem bohatý a ty bídný. Jen byla chyba, že Židé měli všechno v rukách. Když někdo něco potřeboval, u Žida to sehnal. Ať to byla obuv nebo oblečení.

Lidé si na nový život zvykali, až najednou Německo z ničeho nic napadlo také Sovětský svaz. Já jsem byl v Lucku a brzy ráno před čtvrtou hodinou začaly drnčet silně okna a byl velký hluk. Vylétli jsme z postelí, co se děje? Vidíme německá letadla létat nízko u země a shazovat bomby, a celé město, kasárna a letiště je v ohni. To bylo 22. 6. 1941. Vyběhl jsem ven, lehl na zem a letadla tak létala nízko, že mě vítr chtěl odnést.

K hranicím bylo asi 70 km, vše rozbité, fronta se blížila, tak jsme odešli do blízké vesnice, než to utichne. Asi za 3 až 4 dni přišli Němci.

11. Příchod německé armády

Boje utichly a Němci postupovali kupředu na východ, velmi rychle. Prý 50 - 70 km za den. Měli velmi dobrou výzbroj, zkušenou armádu a v plánu dobýt Sovětský svaz za tři měsíce. Jejich taktika byla - bombardovat, pálit města a postupovat po silnicích.

Já s babičkou jsme se, z nedaleké vesnice, kam jsme utekli bez dědečka, vrátili do Lucku a nastěhovali se do domu Todorovičových. Všude byly utrhané zámky a ukradeno, co se dalo. Jedni z města utíkali a ti si zachránili životy a druzí z vesnic šli do města krást. Přistižené na místě Němci stříleli. Byla to hrozná podívaná na díry od bomb, vypálené ulice, že nebylo kudy projít. Rozbitá vojenská technika a v tankách spálení sovětských vojáků. Vojenská hlídka každého bez vlasů považovala za Sověta.

Zbýlé město se začalo probouzet k životu. Židé byli nahnáni do jedné čtvrti, nazvané *gheto*. *Gheto* hlídali vojáci a židé museli nosit přišité žluté hvězdy na prsou a zádech. Do práce chodili s doprovodem a bez něj je stříleli.

Spousta sovětských zajatců vyklízela ulice a spáleniště pod dozorem. Tak byli hladem vysílení, že se sotva pohybovali. Přitom je bili pažbami a za malé přestupky stříleli. Lidé jim dávali chleba s velkým rizikem. Zajatci, kteří uměli německy, měli život lepší.

Družstva na vesnicích se rozpadla a byli zvoleni „starostové“. Ti dostávali nařízení od Němců, co se má odevzdat a udělat pro ně. V případě neuposlechnutí se střílelo. Dodávky byly velké a přísné a nejen to, každý musel odevzdat kožich a zabavovali jízdní kola pro německou armádu.

Na vesnicích museli své věci živobytí zakopávat do země, protože v lesích byly různé bandy a ty chodily v noci po staveních a vymáhaly pod pohrůžkou zabití jídlo, šatstvo a jiné věci a brali, na co přišli.

V Lucku, když Němci zřídili pro sebe řeznictví, já jsem tam také pracoval. Měli jsme se líp na jídlo i peníze. Hlad jsme neměli, něco přivezl strýc Jarouš, bydlel od Lucku asi 10 km a naši 33 km. Také babička měla podnájemníka pekaře Zigmunda Čajčiňského, ročník 1921. Byl to Polák, ale mluvil česky jako ostatní. A tak jsme byli čtyři, já babička, dědeček a Zigmund, co nás zásoboval chlebem.

Babička měla hodně příbuzných a známých, takže návštěv bylo dost a něco také přivezly. A tak jsme čekali, jak ta válka dopadne. S dědečkem jsme si vyprávěli

po práci, přitom pokuřoval a dny utíkaly. Jednou mu přivezl strýc Jarouš dost velký pytlík tabáku. Dědeček ho s radostí přitiskl k hrudi jako malá holčička panenku a povídá: „To mně stačí do smrti.“ A tak se i stalo!!! Jednou k nám přijel jeden známý a po večeři, kdy bylo i co vypít, došlo na kouření. Dědeček povídá, došel mě tabák, tak si zakouřil nabídnutou cigaretu. Ráno babička povídá, ten náš dědek dnes nechce vstávat, musím ho vzbudit. Jde ho vzbudit a zjistí, že je raněný mrtvicí. Zvolala doktora a pak báťušku. Asi za tři dni zemřel a tím se jeho předpověď, že *ten tabák mu vydrží do smrti*, splnila. Pohřeb měl pěkný, bylo na něm hodně příbuzných i známých. Jídla a pití bylo také dost. Dědeček byl pohřben na pravoslavném hřbitově v Lucku. Dnes tam stojí kulturní dům.

Boris Hajný s kamarádem Zigmundem Čajčinským, Luck, asi rok 1943.

Asi za rok (1943) jsem musel jet do Německa na práci. Němci totiž vyváželi nuceně hodně mladých lidí do Německa na práci, aby v továrnách a jinde měl kdo pracovat, když oni sami museli na frontu. Zajel jsem domů rozloučit se s rodiči a tatínek mě odvezl koňmi do Lucku. V Lucku nás zavezli do oploceného objektu a po lékařské prohlídce, nákladňáky do Kiverce (asi 12 km od Lucku) na vlak. Po cestě jsme zpívali českou písničku.

„Kde jsem zrozen, to já vím,
kde zemřu, to nevím,
kde já svoje kosti složím.
Složím je v zahrádce,
na malé hromádce,
vem si je , má milá, ku památce.“

Podle písničky je vidět, jak hodně nás tam na Volyni bylo.

12. Do Německa na práci - rok po smrti dědečka, tak v roce 1943

Když nás naložili do dobytčích vagónů, zavřeli je a vlak se rozjel směrem na západ. Přesně trať a stanici neznám, jen to, že vlak jel pomalu a před lokomotivou byly asi dva vagóny prázdné. Lokomotivy často najížděly na miny, a proto se tím Němci jistili. Po překročení německých hranic byl jiný svět. Vše pěkně upravené a všude byl vzorný pořádek. Pak jel vlak rychleji na určené místo.

Přijeli jsme do velkého města Königsberg (česky Královec), které se nachází ve Východním Prusku, nyní se jmenuje Kaliningrad a patří celým územím k Sovětskému Svazu - RSFSR. Město, asi 600 000 obyvatel, moc pěkné, čisté, život normální, nebombardované. Odvedli nás na dezinfekční stanici. Byl to oplocený objekt uprostřed budovy a v jedné samostatné hale uprostřed kotelna s boxy. Všechno naše oblečení si každý navlékl na železné věšáky a ty zavezli do boxu, kde byla velká teplota, aby se zničilo vše škodlivé. Po dezinfekci nás začali přidělovat po podnicích na práci. Nás, pár řezníků, vedli na pracák a po cestě na nás německé děti pokřikovaly a plivaly. Z pracáku si nás rozebírali soukromí řezníci. Mne a kamaráda si odvezl asi 35letý šéf Valter Samulevitz, Sackheim Str. 88. Zajeli jsme do velké garáže, kde jsme se převlékli a šli do dílny. Tři Francouzi a ostatní Němci si nás pozorně prohlíželi. Po přijetí do dílny jsme se zapojili do práce.

Byli jsme ubytovaní na půdě. Každý dostal pěknou čistou postel (železnou) s drátěnkou a matrací. Na ní tenká peřina, prostěradlo, 2 polštáře a na přikrytí zase peřina. Spalo se nám dobře a převlékání bylo na dvě neděle. Jídla bylo dost a moc dobré. Jedli jsme 5x denně – v 8, 10, 12.30, 16 a 19 hodin. V 8 hodin 2 krajíce chleba s marmeládou a černá káva neslazená. V 10 hodin 2 krajíce s margarínem a salám z chladírny, co jsme chtěli a bílá káva neslazená. Oběd v jídelně a třetí puding se šťávou. V 16 hodin 2 koláče a černá káva neslazená. A večer v 19 hodin 2-3 namazané chleby, na to salám, čaj a cukr dle chuti.

Za pár týdnů jsem si udělal řidičák a jezdil jsem s *Tempem* (tříkolka) na jatka pro maso a rozvážel po městě do obchodů a kantýn uzeniny. Měl jsem se moc dobře na jídlo, bydlení a práce nebylo moc. Poznal jsem město, chodil do kostela, na procházky, do lágru tančit a též jsem pomáhal kamarádům s jídlem. Dostával jsem čistého 80 marek, takže i peněz bylo dost. Za čas, když měla přijít zima, nás přestěhovali do pokoje k Francouzům, i když oni protestovali. Tam měl každý svoji skříň na šaty, byla tam 2 umyvadla, studená a teplá voda a malé rádio. Někdy jsme chytili i západ. Šéf mě měl rád, na dvoře měl zařízenou dílnu a já jsem tam dělal a

opravoval, co potřeboval. Také mě dal za úkol, abych míchal salámy a s výsledkem byl spokojen. Když se blížila fronta a byl alarm, všechno jsme pozavírali, vzali jsme si nejnnutnější věci na auto a já za volant a pryč z města. Tak to bylo mockrát.

Až jednou, i když jsem si myslel, že tak pěkné město bombardovat nebudou, se to stalo. Asi necelý rok před koncem války byl v noci alarm a za chvíli, když jsme byli v krytu, to začalo. To se nedá popsat, asi přes hodinu to dunělo. Němci co byli v krytu a prožívali tuto strašnou hrůzu, aspoň poznali, jaké to je. Já jsem byl celkem klidný, i když jsem měl dušičku malou. Modlil jsem se a myslel jsem, že přátelská puma mi neublíží, jen Němcům. Po alarmu to bylo hrozné, asi půl města zničeno a samý oheň. Angličané dělali kobercový nálet, házeli hlavně bomby zápalné. Já jsem po náletu stál na střeše a hlídal, aby to také u nás nechytlo a jiní zase hlídali jinde. Udělal se velký vítr, vedle mne létaly kusy ohořelých a hořících věcí, ale mě naštěstí nic nezasáhlo. Pak za pár dní udělali další nálet a z města zbyla asi jedna čtvrtina.

Mladý šéf již byl odveden a šéfová s dětmi odjela na západ, aby nepadla do rukou Sovětů. Francouzi také odešli. Já a kamarád se starým šéfem jsme hospodařili sami v obkrouženém městě. Němci se opevňovali a vozili zásoby po moři. Protiletadlovou obranu měli bezvadnou. Když přelétávaly sovětské bombardéry nad městem velmi vysoko, párkrát na ně vystřelili a hned jich několik zasáhli. Byl jsem toho svědek, jak se zasažený stroj řítí dolů. Neví se, kam spadne, protože letí bez řízení vlevo, vpravo, za ním kouř a pak exploze a nic z něj nezbylo. Když letci skočili na padáku a vítr je odnášel na sovětskou stranu, Němci je střídali.

Tak město žilo v obkroužení asi půl roku a stále se opevňovalo. Vypálené domy s pomocí tanků bourali a v haldách z cihel a skruží dělali bunkry. Taktéž v parcích a kde se dalo, protože očekávali útok na město.

13. Obsazení Königsbergu sovětskou armádou

Před obklíčením kdo z Němců mohl, utekl na západ. Město se částečně vylidnilo a každý čekal, co bude dál. Trvalo to od podzimu 1944 do dubna 1945. V domě jsem zůstal s kamarádem a šéfem, otcem majitelky a bývalým majitelem řeznictví, který odjížděl na noc do své vily. On sám prodával a my dva jsme dělali v dílně, co bylo třeba. Ve sklepě byla pěkná místnost, a tak jsme tam spali každý na své posteli a všechny věci sbalené s sebou.

Město pociťovalo hlad a byl jsem svědkem, když na ulici padl kůň a během pár hodin ho lidi rozebrali. Já hlad, díky Pánu Bohu, nikdy neměl až do konce války.

Asi koncem dubna (20. 4.) do domu přišlo pár vojáků, že má být na město útok. Seděli ve sklepě a čekali. Byli rozzuření, neklidní a stále odcházeli a přicházeli. V noci začala střelba a vojáci dům opustili a nechali tam dva kanystry s benzínem a lihem na pálení. Střelba se stále zvětšovala a přibližovala. Vtom slyšíme nahoře kroky. Kamarád se ptá, kdo tam? Slyšíme odpověď: „Vychadí!“ Byl to sovětský voják, Bělorus. Obličej obvázaný šátkem, samopal, ověšený granáty a celý zaprášený. Ptal se na Němce, prohledal dům, nechal si nalít trochu kořalky, co stála na stole v kanceláři, kterou jsem musel sám ochutnat a pak on ji vypil. Při útoku v domě bylo v krámě vše rozbité, samé sklo ze dveří, oken a výlohy. Pak řekl: „Vezměte si své věci a převedu vás do týlu.“ Přebíhali jsme rychle. Kulky hvízdaly a na ulicích leželi mrtví. Pak se mě zeptal, kolik je hodin. Vytáhl jsem hodinky z kapsy a říkám kolik je, on je ode mě vzal a strčil si je do kapsy. Ani mi jich nebylo líto, protože byly poruchové.

V týlu jsme se setkali s jeho velitelem, s kterým jsme mluvili. Byl též zaprášený, v plášti a nic na sobě zvláštního. Přicházeli k němu vojáci pro rozkazy a povely. Ptám se toho velitele, jak to, že dělá velitele a nemá žádnou hodnost? On rozepnul plášť a povídá: „Vidíš, a pak mi ukazoval složené noviny. Za to my teď bojujeme. Tady je napsáno: každý národ u nás bude mít svobodu a své peníze,“ a pak noviny zase schoval do náprsní kapsy. Byl to nadporučík a měl plno vyznamenání.

Chvíli jsem byl uvnitř a pak jsem šel na práh před domem. Padla mina. Prásk! Černá tma, mně se nestalo nic. Hned jsem utekl dovnitř. Brzy nad ránem nás převezli na voru přes vodní kanál. Spousta lidí nás tam šla stále dál do týlu. Šli jsme loukou, pak přes ulice, které hořely z obou stran. Najednou předeck lidského houfu začal uhýbat nalevo a vpravo k ohni, ze kterého padaly ohořelé věci dolů. Vtom jsem si všiml mladého chlapce, vojáka s pistolí v ruce. Byl opilý a křičel: „Všechny vás postřelím, že jste pracovali pro Němce.“ Přitom nám druzí vojáci brali naše věci.

Když mi brali můj kufr a já jsem se bránil, chtěl mě zastřelit, tak jsem mu ho dal. Měl jsem tam hodně pěkných, drahých věcí. Dvě zlaté pětky z domova, francovku, břitvu, papíry na dům v Praze, Vyšehradská 12 jako exulant a pěkné oblečení a prádlo. Zůstal mi jen na zádech starší ruksak s obyčejnými věcmi. Zavedli nás do bunkru, abychom dočkali rána.

Co se tam dělo, na to nikdy nezapomenu, ani žádný z nás a hlavně ženy. Vojáci před útokem dostali přiděl kořalky a ožralí, s pistolí v ruce, nás chtěli postřílet, a přitom znásilňovali ženy a tahali je ven. Všechny šíleně křičely, řvaly, ječely, nařikaly. Bylo to Boží dopuštění. Bylo jim to fuk, mladá, stará, hezká, ošklivá a podobně. Měl jsem přikrytou hlavu, zacpané uši a čekal, kdy přijde i na mě řada. Po dlouhé době to utichlo a všem se ulevilo. Snad zasáhl nějaký vyšší důstojník.

Když se zamyslím, co Němci vyváděli, jak jiné národy vraždili a trýznili, tak se nedivím, s jakou nenávisťí proti nim každý bojoval.

14. Cesta z Königsbergu do ČSR

Když se rozednilo, vyšli jsme ven. Teprve teď bylo vidět tu hrůzu a spoušť, samé spáleniště, vše rozbité, rozházené různé věci, rozbité, prázdné kufry, mezi nimi snad i můj. Místy mrtvol, mrtvá obnažená žena nebo kulomet a u něho mrtvý voják.

Ze všech stran ke hlavní silnici šli lidé, kteří byli nasazeni na práci. Bylo to nepřehledné množství, vpředu a vzadu, několik tisíc. Teprve teď bylo vidět, jaké množství lidí bylo do Německa na práci zavlečeno. Po cestě jsem zažíval hrozné věci, na které nerad vzpomínám. Našel jsem prázdný dřevěný kufřík, zřejmě také někomu vzatý, který mám do dnes schovaný. Dostali jsme vojenský doprovod a vyfasovali na pár dní suchou polévku, suchary, chleba a vepřovou konzervu. Lžíci, nůž a kastrol jsem našel a v něm vařil polévku. Ten kastrol též mám.

Na jednom velkém hřišti nás shromáždili, amplionem vyzvali sovětské lidi a odvedli je do armády. Já se připojil k Čechům, že vstoupím do československé armády. Po dlouhé několikadenní únavné cestě jsme došli do jednoho města. Tam jsme v jednom domě čekali na vlak. Asi za dva dny, 1. 5. 1945 jsme nasedli do dobytčího vagónu a jeli domů. Jeli jsme přes Piňsk pod Moskvou, Šepetovku, Lvov, Dubno, Podkarpatskou Rus, Slovensko, Bratislavu. V Dubně jsem mohl vystoupit a jít domů, je to 25 km po silnici. Dal jsem přednost přiblížit se k frontě a vstoupit do československé armády. Ve vagónu nás bylo moc, a tak jsem vylezl na střechu vagónu a tam jsem ležel i spal za jízdy.

Devátého května, když jsme stáli na Podkarpatské Rusi, válka končila. Počasí bylo pěkné a teplo, takže se cestovalo dobře i na tom vagóně. Byla to snad nerozvážnost, mohl jsem spadnout, ale Pán Bůh mě ochránil. V Německu jsem chodil do kostela, modlil se a po cestě napíchnuté svaté obrázky na plotě jsem vzal a opatroval je dodnes.

15. Po válce v roce 1945

Do Bratislavy jsme přijeli 15. 5. a tam jsme se rozešli. Já jsem šel do shromažďovacího střediska. Tam jsem dostal najíst i nocleh. Ráno 16. 5. zpátky na nádraží a nákladním vlakem do Brna. V Brně na středisku blízko nádraží jsem dostal jídlo, nocleh a také první reemigrační doklad. Zaopatřovací středisko byla dobrá věc a bylo dobře zorganizované. Pracovali tam obětaví lidé, sestřičky a lékaři, kteří se o každého dobře starali a ošetřovali. Přicházela tam spousta lidí různých národností, vyčerpaných a nemocných.

Fotografie z krátkodobé služby Borise Hajného, označen modrou značkou, v československé armádě v roce 1945 v Brně.

Ráno 17. 5. jsem šel na vojenskou posádku, kde mě přijali do armády. V přijímací komisi byl důstojník, který znal Volyň, a po výslechu bylo vše v pořádku. Když jsem šel na vojenské velitelství, ještě hořela jedna vila, kde Němci vzdorovali a nechtěli se vzdát. V armádě se mi líbilo a chtěl jsem zůstat na stálo. Byli jsme samí dobrovolníci a fajn kluci Moraváci. Město se mi moc líbilo, snad nejvíc ze všech měst, co jsem poznal. Dny utíkaly, chodili jsme na cvičák, já ještě chodil do kuchyně pomáhat. Za to mi dali mísu obíračky (maso s kostí), kterou jsem zanesl na světnici, a byla žranice. Když jsem byl u výdeje jídla, též jsem jim přidal. Co zbylo, dával

jsem i přes plot chudým lidem. Sloužil jsem na Kounicově ulici u bývalého rozhlasu a pak na Kraví Hoře.

V Brně jsem potkal vojáky ze Svobody armády a jeden, Bampas Pavel [žádná osoba tohoto jména a příjmení neprochází databází VÚA-VHA Praha, pouze Bambas Rudolf ze Štěpánova z bývalého okresu Duchcov], dal o mě vědět mým rodičům. Starší bratr Václav byl též ve Svobodově armádě, a když dostal zprávu, kde jsem, přijel za mnou. Bylo to radostné shledání jako ve snu. Právě když jsem byl na strážnici po službě. Odpočíval jsem a někdo mě tahal za nohu, povídám, nech mě a on znova. Vyskočím a padl jsem do náruče bráchy. Radost to byla ohromná, se slzami v očích. Vyžádal pro mě u mého velitele na 3 dny propustku a šli jsme do hotelu na pokoj. Hledal mě asi dva dny, tak se ubytoval. Přitom na pokoji otevřel cestovní kufř a povídá, rodiče Ti posílají 20 000 Kč. Byl jsem jako v šoku. V kufříku spousta peněz, láhev kořalky, kus salámu a chleba. Povídám, já nic nepotřebuju, mám se dobře, nechám je u tebe. Nasedli jsme do vlaku a jeli do Prahy. Tam jsem se setkal s tetou Todorovičovou (sestra mého tatínka), strýcem, Ninou, Marilou, Borou Ferzikem a jeho ženou Žeňou. Bylo to další radostné shledání. Třetí den jsem jel zpět do Brna.

Po přijetí do kasáren jsem dostal rozkaz přestěhovat se do poddůstojnické školy, kam jsem byl vybrán v mé nepřítomnosti. Ihned jsem rozkaz splnil spokojen, že to je na dobré cestě zůstat na stálo v armádě. Asi za dvě neděle, po celkové tříměsíční službě, mě zavolali na velitelství. Oznámili mi, že musím být propuštěn a abych si sehnal doklady s československou příslušností. Až si je seženu, mám se vrátit!

Odevzdal jsem věci, oblékl zase do svého a jel do Prahy za bráchou. Ve vlaku se mnou jel starší pán, se kterým jsem hovořil a vyprávěl mu celý můj případ. On na to: „Jsem z vysoké vojenské školy, pojďte ke mně a udělám z vás člověka.“ Poděkoval jsem mu, ale že musím teď za bráchou. Když jsem přijel do Prahy, zažil jsem velké zklamání. Zastihl jsem jenom Žeňu, Borovu manželku. Ptám se na bráchu a říkám, v jaké jsem situaci. Dostal jsem moc smutnou zprávu. Brácha všechny peníze utratil, vypůjčil si na cestu a jel domů. Velmi jsem litoval, že nemám adresu toho pána z vlaku.

Zůstal jsem v Praze u Todorovičů, něco vypomáhal a sháněl doklady, což dalo hodně starání a svědků. Nějaký čas jsem dělal v dílně u strýce a čekal na vyřízení žádosti na usídlení do pohraničí. K tomu mě pomohl brácha. Dozvěděl se o řeznictví a hospodě v Hoře Svatého Šebestiána.

Hora Svatého Šebestiána v roce 1974. Zleva dcera Jiřina Mrázková, vnučka Blanka, Jiřina Hajná a Boris Hajný.

Převzal jsem to v 1947 roce v zimě, a přitom byl strýc Todorovičů, pan Svítek se svým účetním a se mnou babička Hajná. Po převzetí babička zůstala se mnou a ostatní odjeli. Začal jsem s babičkou hospodařit, ale od desíti k pěti. I když obchod šel dobře, za krátký čas jsem neměl zboží, ani za co další koupit. Přesto, že jsem na začátek nějaké peníze měl, nezbylo nic. Pán Bůh mě neopustil! Vzal jsem si Jiřinku Krušinovou, na kterou jsem si myslel už v Německu, a ta mě zachránila. Její tatínek byl zkušený obchodník a též řezník. Začal nový život!! Díky otci Jiřinky se vše obrátilo k lepšímu. Po roce se nám narodila dceruška Jiřinka (4. 4. 1948) a bylo vše v pořádku. Nic nám nescházelo, až na tu věčnou zimu. Je to přes 900 metrů nad mořem, a když jsme přijeli do Chomutova (asi 14 km) v kabátech, tam chodili lidé v košilích a opalovali se, bylo nám to líto. Jiřinka se rozhodla, že v takové zimě žít nebude. Všichni jsme souhlasili a bylo rozhodnuto. Otec Jiřinky si najal hospodu ve Věšřanech u Teplic, kde předtím bydlel u syna Toníka. Odstěhoval se tam a my za krátký čas za ním. Měli jsme auto dodávku, nějaké peníze, a přitom hledali novou usedlost (živnost). Čas utíkal a pořád nic. Když jsem jel do Karlových Varů (Poseč) k rodičům, potkal jsem kamaráda (příbuzného) Karla. Ten se mě ujal, měl velkou známost. Nastoupil jsem v „Osvobození“ do řeznictví a bydlel v Mezirolí. V roce 1949 mi nabídli řeznickou prodejnu s bytem a pak jsme koupili celý barák. Jiřinky rodiče hospodu nechali a nastěhovali se k nám v roce 1950. Měli krávu z Volyně, která jim i nám dávala živobytí. Kráva byla malá, ale dojila jako dvě velké. Po teleti

dojila plné polévané vědro mléka, a ještě malý hrnec. Pastvy bylo dost a sena také. Spolu jsme to zvládli. Žilo se nám dobře a roku 1951 se nám narodila Maruška. Čas plynul a také roky a nemoci přibývaly. Bydlely u nás také Jiřinky babička a teta Nána. Nastaly i smutné chvíle, kdy někteří odešli na věčný odpočinek. Babička 1953 a tatínek Jiřinky 1954, maminka Jiřinky 1959 a teta Nána 1980. Hroby jsme měli v Sedleci, když hřbitov zlikvidovali, tetu Nánu jsme pohřbili na hlavní hřbitov do Drahovic.

*Svatba Borise Hajného a Jiřiny Krušinové
dne 15. 6. 1947 na Hoře Svatého Šebestiána.*

Jiřinka vychodila gymnázium v Drahovicích a udělala si na můj popud večerní ekonomku, za což dostala prstýnek.

Maruška vystudovala na dětskou učitelku také v Drahovicích.

Jiřinka se vdala za Jendu Mrázka a svatba byla doma v prvním poschodí. Bylo to pěkné a veselé. Všeho bylo dost. V Poseči se zabilo prase a vzal jsem si masa, co bylo třeba. Zařídili jsme jim byt v podkroví.

Maruška, když ukončila školu, měla svatbu v Sedleci v kulturáku. Krušinovi z Věšťan zabili prase a také jsme si vzali masa, kolik bylo potřeba. Samozřejmě hlavně Mařenka Krušinová byla u nás několik dní na výpomoc! Díky Pánu Bohu

bylo vše tak, jak má být. Po svatbě jsme začali dělat v 1. poschodí, kde jsme bydleli, byt pro Marušku a Pepíka Hlinku a pro nás dole v přízemí.

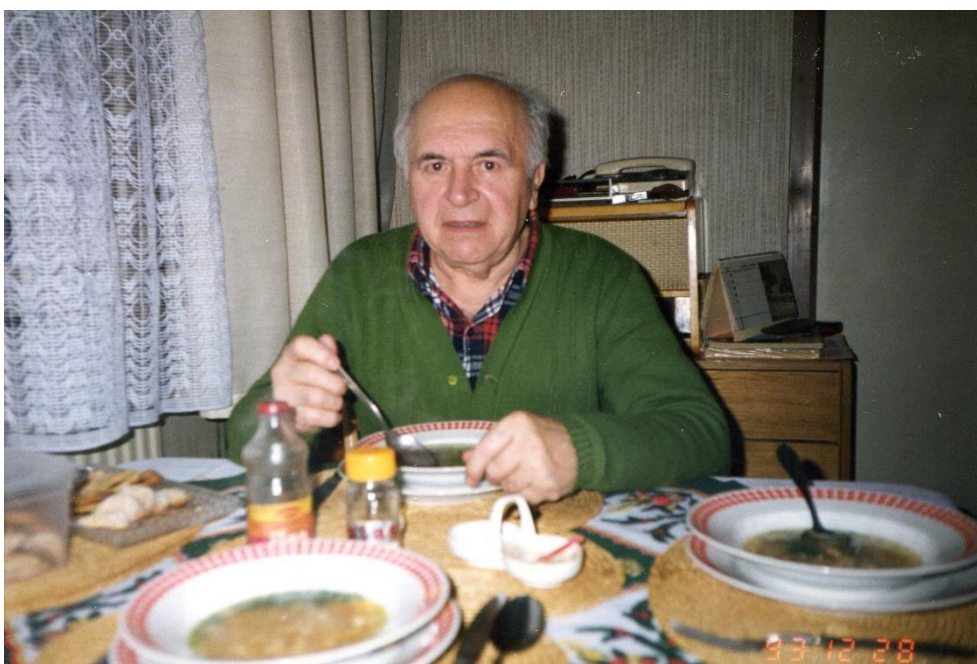
Jiřina a Boris Hajní, asi rok 1980.

Jiřince se narodily dvě holky - Blanička a Lenička a Marušce Martinka a Liborek.

Asi v roce 1975 jsme se domluvili, že barák prodáme, ale nedostali jsme byty. Marušce manželství neklapalo, tak v roce 1988 požádala o rozvod. Udělala si známost a vdala se v roce 1989 za Edu Mayera a v srpnu se odstěhovali do Písku.

Byt v 1. poschodí zůstal prázdný, Becherovka nám nabídla pěkný byt, tak jsme se rozhodli, že to prodáme.

Byt nyní máme pěkný, 2 + 1 v prvním poschodí, v klidném prostředí. Naproti krám a lidé jsou k nám hodní. Po čase jsem v roce 1993 nastoupil jako brigádník do krámu jako řezník. Stav mého zdraví se zhoršil, skončilo to operací 6. 9. 1995 v IKEMu v Praze. Pak Františkovy Lázně 15. 1 – 11. 2. 1996. Stav se trochu zlepšil a po čase jsem dostal kyslíkové terapie. Co se týče zahrádky, kterou jsme si koupili, tu nebudeme moct sami obdělávat jako dříve, takže budeme dělat, co stačíme. Martinka se odstěhovala do Mostu k Stáňovi a má se dobře. Maruška (děti) i Mrázkovi nás navštěvují, není nám smutno.

Boris Hajný na sklonku života, devadesátá léta.

Tatínek zemřel 2. 11. 1996, právě na dušičky, týden po mozkové mrtvici z 28. 10. 1996.

Podle originálu, přepsáno jen s gramatickými opravami.

Přepsala dcera Marie Hajná, Mayerová v roce 2020